

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет
Кафедра фінансів

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач факультету

Олій ДІБРОВА

2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри фінансів

Протокол № 1 від «16» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Наталія ШВЕЦЬ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Корпоративні фінанси»

Лариса ОЛІЙНИК

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
для здобувачів

освітньо-професійної програми

«Корпоративні фінанси» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Програма атестаційного екзамену для здобувачів освітньо-професійної програми «Корпоративні фінанси» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Розробники: гарант програми – Олійник Л.А., к.е.н., доцент; Негода Ю.В., д.е.н., професор; Швець Н.Р., д.е.н., професор; Тітенко З.М., д.е.н., доцент; Аврамчук Л.А., к.е.н., доцент; Костюк В.А., к.е.н., доцент; Опальчук Р.М., к.е.н., доцент; Колеснікова О.М., к.е.н., доцент; Файчук О.В., к.е.н., доцент; Біляк Ю.В., к.е.н., доцент.

Рецензенти:

БАГАЦЬКА Катерина, д.е.н., доцент, професор кафедри економіки та фінансів підприємства, гарант ОП «Корпоративні фінанси» ОС «Магістр» Державного торговельно-економічного університету

ТКАЧЕНКО Наталія, д.е.н., професор, директор Інституту післядипломної освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Зміст

Вступ	4
Змістовна програма атестаційного кваліфікаційного екзамену	6
1) Гроші і кредит	6
2) Фінанси	7
3) Банківська система	10
4) Страхування	11
5) Бухгалтерський облік	13
6) Податкова система	15
7) Інвестування	17
8) Фінансовий ринок	18
9) Корпоративні фінанси	19
10) Корпоративне бюджетування	22
Список рекомендованих джерел	25
Приклад білету атестаційного екзамену	27

Вступ

Вимоги до компетентностей та рівня підготовки випускників передбачають успішне засвоєння фахових дисциплін та оволодіння системою знань, вмінь та навичок достатніх для виконання професійних завдань та обов'язків, передбачених Стандартом вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України № 729 від 24 травня 2019 року, Проектом Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (винесено на громадське обговорення 28 червня 2023 року) та Освітньо-професійною програмою для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня «Корпоративні фінанси», що відповідає вимогам до випускника освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Атестаційний екзамен є засобом діагностики успішності засвоєння студентами навчального матеріалу, виявлення їх здатності самостійно узагальнювати і критично оцінювати практику ведення фінансів, банківської справи та страхування. Окрім того, атестаційний екзамен за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання дисциплін професійної і практичної підготовки, а також самостійної роботи студентів.

Атестаційний екзамен має комплексний міждисциплінарний фаховий характер і включає навчальні дисципліни, що вивчає студент в межах навчального плану освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Зокрема:

1. Гроші і кредит
2. Фінанси
3. Банківська система
4. Страхування
5. Бухгалтерський облік
6. Податкова система
7. Інвестування
8. Фінансовий ринок
9. Корпоративні фінанси
10. Корпоративне бюджетування

Програма атестаційного екзамєну складена з врахуванням вимог навчального плану для знайомлення студентів з методикою підготовки до іспиту, висвітлює питання основних курсів, чинного законодавства та

встановлених нормативів. Програма допоможе студентам оптимізувати роботу під час підготовки до атестаційного кваліфікаційного екзамену.

Склад білету атестаційного екзамену складається з 2 теоретичних питань, 2 задач та 50 тестових завдань.

Відповідно до Положення про екзамени і заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України оцінювання атестаційного екзамену відбувається таким чином: теоретичне питання оцінюється максимально в 10 балів, задача оцінюється максимально в 15 балів, тестове питання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за атестаційний екзамен – 100 балів.

Змістовна програма атестаційного екзамену

1. ГРОШІ І КРЕДИТ

1. Сутність та функції грошей (Необхідність і походження грошей, роль держави у запровадженні грошей, сутність грошей як економічної категорії та специфічний характер їх вартості, форми грошей та їх еволюція, золотий стандарт, функції грошей).

2. Грошовий обіг та грошові потоки (Грошовий оборот: суть на мікро та макро рівнях, грошові потоки та їх балансування, структура грошового обороту, рівняння обміну (Фішера), закон грошового обігу, грошова маса та її кількісна характеристика (грошові агрегати), грошова база, механізм зміни грошової маси в обороті, сутність грошово-кредитного мультиплікатора).

3. Грошовий ринок (Суть грошового ринку, суб'єкти та інструменти грошового ринку, структура грошового ринку та критерії класифікації, попит та пропозиція грошей, мотиви попиту на гроші, суть та механізм формування пропозиції грошей).

4. Грошові системи (Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни, елементи грошової системи, основні типи грошових систем та їх еволюція, становлення грошової системи України).

5. Інфляція та грошові реформи (Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції, види інфляції та її наслідки, державне регулювання інфляції, антиінфляційна політика, особливості інфляції в Україні в сучасний період).

6. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм (Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати, неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей, внесок Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей, сучасний монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії).

7. Фінансові посередники грошового ринку (Суть, призначення та види фінансового посередництва, банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва, функції банків, банківська система: сутність, принципи побудови та функції, особливості побудови банківської системи в Україні, небанківські фінансово-кредитні установи).

8. Грошово-кредитна політика та інструменти її регулювання (Грошово-кредитна політика: сутність та її суб'єкти, інструменти реалізації грошово-кредитної політики).

9. Кредит у ринковій економіці (Необхідність і суть кредиту, форми та види кредиту, класифікація банківського кредиту, процент за кредит та його роль в кредитних відносинах, функції кредиту, економічні межі кредиту).

10. Етапи банківського кредитування (Етапи банківського кредитування).

11. Валютний ринок та валютні системи (Поняття валюти, валютний курс та конвертованість валют, валютний ринок: суть та основи функціонування, суть та необхідність валютного регулювання).

12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співпраці з Україною (Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку, Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Банк міжнародних розрахунків (БМР)).

2. ФІНАНСИ

1. Сутність фінансів, їхні функції та роль у суспільстві (Фінанси як специфічна форма суспільних відносин, їх взаємозв'язок з іншими елементами економічної системи. Сутність фінансів та їх функції. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин. Об'єкт та суб'єкти фінансових відносин. Фінанси як регулятор економічних та соціальних процесів у суспільстві. Підвищення ролі фінансів у ринкових умовах).

2. Генезис і еволюція фінансів та фінансової науки (Економічні передумови та історичний аспект виникнення фінансів. Етапи еволюції фінансів. Фінансові категорії як форму наукового пізнання сутності фінансів).

3. Становлення та розвиток фінансової науки в Україні (Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями, функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів).

4. Фінансова система (Сутність фінансової системи і принципи її структурування. Внутрішня будова фінансової системи. Організаційна структура фінансової системи держави. Система управління фінансами в Україні).

5. Фінансова політика і фінансовий механізм (складові фінансової політики держави. Форми і методи реалізації фінансової політики та її складових у різних сферах. Поняття фінансового механізму та його елементи і роль у реалізації фінансової політики. Методи, важелі та інструменти фінансового механізму. Фінансове забезпечення та його методи. Фінансове регулювання і його методи та інструменти).

6. Фінансове право та фінансове законодавство (зв'язок теорії фінансів і фінансового права; принципи та методи фінансового права; закони, що регламентують фінансові питання).

7. Фінансова безпека держави (об'єктивна необхідність розробки проблем підвищення національної, економічної і фінансової безпеки. Походження і сутність економічної безпеки, її суб'єкти і об'єкти. Категорійний апарат економічної безпеки. Індикатори фінансової безпеки та її порогові значення для України. Механізми фінансової безпеки. Складові фінансової системи та фінансового механізму).

8. Державні фінанси. Бюджетна система. Бюджет держави. Бюджетний процес (Соціально-економічна сутність, призначення та роль бюджету держави, складові частини бюджету. Бюджетна політика держави. Економічна сутність, складові та види бюджетної політики. Система доходів бюджету: склад та види доходів Державного бюджету України, склад та види

доходів місцевих бюджетів. Система видатків бюджету: склад та види видатків Державного бюджету України, склад та види видатків місцевих бюджетів. Кошторис бюджетної установи: зміст та структура; сутність бюджетного дефіциту та профіциту бюджету; причини виникнення, види державного дефіциту, джерела його фінансування; види державного та місцевого боргу. Поняття бюджетної системи та її рівні, законодавче регулювання, принципи її функціонування (єдності, збалансованості, самостійності, обґрунтованості, ефективності та результативності, цільового використання коштів, публічності та прозорості). Бюджетна класифікація та її складові).

9. Податки, податкова система (Податки та їх суть, функції; податкова система та принципи її побудови; класифікація податків; загальнодержавні податки і збори, місцеві податки і збори, податкова політика: сутність в системі державного регулювання економіки. Структура податкової системи).

10. Державний кредит та державний борг (Передумови існування державного кредиту. Економічна сутність державного кредиту, його внутрішні та зовнішні форми. Роль кредиту у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Форми державного кредиту: ощадна справа, випуск державних цінних паперів, міжнародні позики. Види державних цінних паперів, механізм їх розміщення та погашення. Економічний зміст і класифікація державного боргу (внутрішній, зовнішній, короткостроковий, довгостроковий). Структура державного боргу та механізм його формування. Способи коригування державного боргу, методи його реструктуризації та управління борговим навантаженням України).

11. Місцеві фінанси (Територіальна громада: поняття, функції, роль, правовий статус. Місцеві фінансові інститути. Сутність місцевих фінансів та причини їх виникнення. Функції місцевих фінансів. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Зарубіжний досвід забезпечення самостійності місцевих бюджетів і можливості його використання в Україні).

12. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання (державна регіональна фінансова політика: поняття, цілі, завдання. Поняття вертикальних і горизонтальних дисбалансів та фінансового вирівнювання. Об'єктивна необхідність фінансового вирівнювання. Правові засади й організація бюджетного вирівнювання в Україні. Зарубіжний досвід фінансового вирівнювання).

13. Сутність та призначення страхування, його принципи та функції (Класифікація ризиків та їх страхування, економічна природа та призначення страхування, принципи страхування, особливості фінансових відносин у сфері страхування, функції страхування).

14. Страховий ринок (Поняття страхового ринку та його інфраструктура, система страхових фондів, суб'єкти та об'єкти страхового ринку, види та форми страхування, страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми, особисте страхування, його форми і значення в

забезпеченні соціального захисту громадян, перестраховування в забезпеченні сталості страхових операцій, доходи і витрати страховика, формування страхових тарифів, актуарні розрахунки, фінансові результати страхових операцій, їх розподіл та використання, ринок страхових послуг та його характеристика, розвиток страхової справи в Україні).

15. Соціальні позабюджетні фонди (Система централізованих фондів цільового призначення, принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів, досвід країн з ринковою економікою в наданні соціальних гарантій населенню, пенсійний фонд: джерела формування та напрями використання, фонд соціального страхування на випадок тимчасової непрацездатності: джерела формування та напрями використання, фонд соціального страхування на випадок безробіття: джерела формування та напрями використання, фонд соціального страхування від нещасних випадків: джерела формування та напрями використання).

16. Фінанси суб'єктів господарювання (Сутність фінансів комерційних підприємств і організацій, основні принципи організації фінансів підприємств, фінансові взаємовідносини підприємства: внутрішні та зовнішні, грошові потоки, що їх обслуговують, фінансові ресурси підприємства та їх класифікація, фонди фінансових ресурсів підприємства, фінансове забезпечення відтворення основних фондів, формування і використання оборотних активів, формування і використання необоротних активів, фінансові результати діяльності підприємств, доходи і видатки підприємства, поняття фінансової діяльності підприємства та її види, особливості організації фінансів акціонерних товариств, особливості організації фінансів малих підприємств).

17. Фінанси домогосподарств (Фінансові ресурси домогосподарств та їх структура, бюджет домогосподарств, джерела формування фінансових ресурсів домогосподарств, напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств, форми інвестиційної діяльності домогосподарств, фінансові операції громадян з комерційними банками).

18. Фінансовий менеджмент (Теоретичні основи фінансового менеджменту, види фінансового менеджменту: бюджетний менеджмент, фінансовий менеджмент підприємницьких структур та фінансово-кредитних установ, податковий менеджмент).

19. Фінансовий ринок (Сутність, призначення, функції та структурування ринку за різними ознаками, види діяльності на ринку цінних паперів, характеристика суб'єктів фінансового ринку, фінансові інструменти як об'єкти фінансового ринку, ринок фінансових послуг в Україні та його характеристика).

20. Міжнародні фінанси (Економічна природа міжнародних фінансів, поняття, призначення та функції міжнародних фінансів, міжнародні фінансові потоки, міжнародні розрахунки та валютне регулювання, фінанси міжнародних організацій, міжнародні фінансові інститути, міжнародний фінансовий ринок, регулювання міжнародних фінансів, структурні зміни

міжнародної фінансової системи в умовах глобалізації, економічна природа міжнародних фінансів).

21. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою (Еволюція та сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою, характеристика фінансових систем США, Німеччини, Великої Британії, Франції, Японії та Скандинавських країн).

22. Фінанси Європейського Союзу (Етапи економічної інтеграції в Європі, фінансова політика в контексті поглиблення європейської інтеграції, особливості організації фінансів Європейського Союзу та його бюджет, гармонізація податкової політики в рамках ЄС, міжнародна валютна політика, роль фінансових інститутів ЄС у формуванні єдиної фінансової політики).

3. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

1. Економічна сутність та структура банківської системи (Економічна сутність поняття «банківська система»; світовий досвід функціонування різнорівневих банківських систем, принципи побудови банківської системи; функції банківської системи; етапи становлення банківської системи незалежної України; особливості функціонування банківської системи України в умовах сучасних викликів і загроз); банківська система в умовах нестабільності: адаптивні стратегії).

2. Грошово-кредитна політика центральних банків (Сутність і цілі грошово-кредитної політики; призначення і статус центральних банків; основні режими грошово-кредитних стратегій; міжнародний досвід застосування різних режимів грошової політики; інструменти грошово-кредитної політики; основні засади грошово-кредитної політики в Україні).

3. Міжнародна банківська система (Створення та етапи розвитку міжнародної банківської системи; сучасні тенденції в банківській діяльності; сутність міжнародного банківництва; роль міжнародних банківських організацій (ЄБРР, ЄЦБ, МВФ, Світовий банк та інші); цифрові банки, fintech-екосистеми, криптовалютні платформи проблеми та перспективи розвитку банківської системи України в умовах глобалізації).

4. Порядок створення і організація діяльності комерційного банку (Суть, види та операції комерційних банків; Державна реєстрація і ліцензування діяльності банку; відкриття відокремлених підрозділів банку; управління та вимоги до діяльності банку; ESG-банкінг і сталий розвиток фінансових установ).

5. Формування ресурсної бази комерційного банку (Загальна характеристика банківських ресурсів: їх склад та структура; власний капітал комерційного банку та джерела його формування; вимоги до капіталізації та ліквідності банку згідно з Базельськими угодами; депозитні продукти, інноваційні інструменти залучення коштів; схеми нарахування відсотків).

6. Активні операції комерційного банку (Визначення та класифікація активних операцій; кредитний ризик та його оцінка: сучасні методики та

інструменти; організація кредитного процесу в банку; кредитний скоринг, big data та автоматизація кредитного процесу; новітні моделі фінансування (P2P-кредитування, краудфандинг).

7. Розрахункові операції комерційного банку (Економічна суть та види розрахункових банківських операцій.; порядок відкриття і ведення рахунків; правила, види і стандарти безготівкових розрахунків в Україні; сучасні системи безготівкових розрахунків; інноваційні платіжні технології (NFC, QR-коди, блокчейн-платежі); Open banking та API: інтеграція банків із fintech-сектором; кібербезпека у платіжних системах; організація міжбанківських розрахунків).

8. Проведення банківських операцій в Автоматизованій банківській системі Б2 (Загальне ознайомлення з функціональною структурою АБС Б2; ведення клієнтів-контрагентів банку; ведення аналітичних рахунків; робота з документами, фінансовий документообіг; підсистеми автоматизації бізнес-процесів; розвиток віртуальних банків і fintech-екосистем; CRM-системи та персоналізоване банківське обслуговування; майбутнє традиційного банкінгу в умовах діджиталізації).

4. СТРАХУВАННЯ

1. Сутність страхування як системи економічних відносин (Поняття страхування, його економічна сутність та значення в сучасних ринкових умовах. Основні функції страхування. Історичні аспекти розвитку страхових відносин та еволюція страхування як економічної категорії. Основні принципи страхування. Види страхування за різними класифікаційними ознаками: обов'язкове і добровільне, соціальне і комерційне, майнове і особове. Механізм формування страхового фонду та його роль у захисті економічних інтересів суспільства. Особливості страхових продуктів та їхній вплив на розвиток економічних відносин. Договір страхування як основа правового регулювання відносин між страховиком і страхувальником. Державне регулювання страхового ринку: основні нормативно-правові акти, органи нагляду, механізми контролю).

2. Поняття та види ризиків (Сутність і основні характеристики ризику, його роль у фінансово-економічній діяльності. Основні підходи до класифікації ризиків та критерії їх розподілу. Види ризиків за джерелом виникнення: природні, техногенні, соціально-економічні, політичні та інші. Системні та несистемні ризики: їх відмінності, приклади та методи аналізу. Особливості фінансових ризиків, їх види та вплив на діяльність суб'єктів господарювання. Методи оцінки ризиків: кількісний, якісний аналіз та комбіновані підходи. Основні стратегії управління ризиками: уникнення, мінімізація, передача та прийняття ризику. Роль страхування у системі управління ризиками, особливості страхового захисту різних видів ризиків).

3. Страховий ринок (Загальна характеристика становлення і розвитку страхового ринку України. Роль посередників на страховому ринку. Товариства взаємного страхування. Об'єднання страховиків та їх функції.

Види страхових компаній. Стратегія страхової компанії. Організаційна структура страхової компанії. Органи управління страховою компанією. Поняття, значення і продукти маркетингу у страхуванні. Маркетингові дослідження і маркетингова політика страховика. Реклама страхових послуг. Особливості реалізації страхових послуг).

4. Майнове страхування (Сутність та особливості майнового страхування. Класифікація майнового страхування. Ризики в майновому страхуванні. Обов'язкові та добровільні види майнового страхування. Типи договорів при страхуванні майна. Особливості визначення тарифів за різними видами майнового страхування. Особливості застосування франшизи при майновому страхуванні. Особливості здійснення відшкодування за різними видами майнового страхування).

5. Особове страхування (Сутність та особливості особового страхування. Класифікація особового страхування. Ризики в особовому страхуванні. Обов'язкові та добровільні види особового страхування. Особливості визначення тарифів за різними видами особового страхування. Особливості здійснення страхових виплат за різними видами особового страхування. Суть, класифікація та варіанти страхування життя. Страхування ренти і пенсій. Страхування від нещасних випадків, його види та форми здійснення. Окремі види обов'язкового страхування від нещасних випадків. Загальна характеристика, особливості та форми медичного страхування. Обов'язкове медичне страхування. Добровільне медичне страхування. Особливості медичної реформи в Україні).

6. Страхування відповідальності (Поняття та сутність страхування відповідальності, його місце у системі страхових послуг. Основні принципи та правові основи страхування відповідальності. Класифікація страхування відповідальності: обов'язкове та добровільне, загальне та професійне, корпоративне та індивідуальне. Особливості договору страхування відповідальності, його основні умови та порядок укладання. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників наземних транспортних засобів: сутність, механізм реалізації та особливості розрахунку страхових виплат. Страхування професійної відповідальності: категорії професій, ризики, умови страхування).

7. Основи перестрахування та співстрахування (Сутність, цілі та функції перестрахування у страхуванні ризиків. Відмінності між перестрахуванням та співстрахуванням, їх основні переваги та недоліки. Основні види перестрахування: факультативне, облігаторне, пропорційне та непропорційне перестрахування. Договір перестрахування: основні положення, структура, умови та порядок укладання. Роль перестраховальних брокерів і міжнародних перестраховальних компаній у глобальному страховому ринку. Співстрахування: його сутність, механізм реалізації та відмінності від перестрахування. Методи розподілу ризиків між страховими компаніями у процесі співстрахування).

8. Основи фінансової діяльності страховика (Сутність, значення та особливості фінансової діяльності страховика в умовах ринкової економіки. Джерела формування фінансових ресурсів страхової компанії, їх структура та особливості використання. Власний капітал страховика: складові, механізм формування та вимоги до мінімального розміру. Страхові резерви: види, порядок формування, нормативне регулювання та їх роль у забезпеченні фінансової стабільності страхової компанії. Інвестиційна діяльність страховика: основні напрями інвестування страхових резервів, ризики та законодавчі обмеження. Фінансові результати діяльності страховика: прибуток, рентабельність, методи оцінки ефективності. Оподаткування страхової діяльності: основні податки, пільги та особливості обліку. Фінансова звітність страхової компанії: основні форми, вимоги до складання та аналізу).

5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

1. Загальна характеристика і функції господарського обліку (Суть господарського обліку та його види; функції бухгалтерського обліку, принципи та вимоги до нього; облікові вимірники).

2. Предмет і об'єкт бухгалтерського обліку (Предмет бухгалтерського обліку та його об'єкти; загальна характеристика методу бухгалтерського обліку).

3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис (Поняття та призначення рахунків. Система рахунків та їх класифікація. Структура та призначення плану рахунків. Метод подвійного запису на рахунках).

4. Бухгалтерський баланс (Поняття бухгалтерського балансу. Структура бухгалтерського балансу. Зміни в балансі, зумовлені господарськими операціями).

5. Документація як елемент методу обліку (Документація та класифікація документів. Документооборот та його організація, порядок зберігання документів).

6. Інвентаризація як елемент методу обліку (Інвентаризація та її види).

7. Оцінка і калькуляція (Оцінка та її види. Калькулювання, методи калькулювання собівартості продукції).

8. Реєстри та форми бухгалтерського обліку (Облікові реєстри та їх види. Форми ведення бухобліку, форми організації бухобліку).

9. Облік процесу забезпечення діяльності грошовими коштами (Суть грошових коштів та їх класифікація. Облік касових операцій (документальне оформлення надходження і вибуття готівки, касова книга, аналітичний і синтетичний облік). Облік грошових коштів на рахунках в банках (порядок відкриття, переоформлення і закриття рахунків в установах банків; форми безготівкових розрахунків, документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік). Облік інших коштів).

10. Облік фінансових інвестицій (Облік поточних фінансових інвестицій (оцінка, облік придбання і продажу фінансових інвестицій,

нарахування відсотків). Облік довгострокових фінансових інвестицій (за справедливою вартістю; за методом участі в капіталі; до погашення (оцінка, облік придбання і продажу фінансових інвестицій, нарахування відсотків); метод ефективної ставки відсотка, амортизація дисконту і премії фінансових інвестицій до погашення, нарахування відсотків).

11. Облік процесу визначення дебіторської заборгованості (Поняття та класифікація дебіторської заборгованості. Облік дебіторської заборгованості: облік розрахунків з покупцями та замовниками (документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік; створення та облік резерву сумнівних боргів); облік розрахунків з іншими дебіторами (облік розрахунків за авансами виданими, з підзвітними особами; облік розрахунків за нарахованими доходами; облік розрахунків за претензіями та порядок виставлення претензій; облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків; документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік).

12. Облік процесу придбання та використання виробничих запасів (Критерії визнання і методи оцінки запасів (економічна сутність запасів, класифікація і критерії їх визнання; первісна оцінка запасів, придбаних за плату, в результаті обміну на подібні і неподібні активи, безоплатно одержані, як внесок до статутного капіталу, методи оцінки руху запасів: ФІФО, ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, нормативних затрат, ціни продажу, оцінка запасів на дату балансу). (документальне оформлення надходження, вибуття запасів; організація та порядок ведення складського обліку запасів, аналітичний і синтетичний облік).

13. Облік процесу придбання та використання матеріальних та нематеріальних активів (Канали надходження основних засобів: придбання за кошти, в обмін на інші активи, безоплатне отримання, внесок до статутного капіталу; напрями вибуття основних засобів, документальне оформлення, порядок проведення, документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік надходження, вибуття та ремонту основних засобів). Економічний зміст амортизації, методи нарахування амортизації).

14. Облік довгострокових та поточних зобов'язань (Сутність кредитування, порядок одержання і погашення кредитів, документальне оформлення, первинний, аналітичний і синтетичний облік). Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками (договірні зобов'язання, форми розрахунків з постачальниками і підрядниками готівкою та безготівковим шляхом; документальне оформлення розрахунків, аналітичний і синтетичний облік, підстави і відображення податкового кредиту).

15. Облік процесу забезпечення трудовими ресурсами підприємства (Облік поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці та за розрахунками зі страхування (ЄСВ) (форми і системи оплати праці; облік особового складу працівників, використаного робочого часу та виробітку; порядок нарахування погодинної і відрядної оплати праці, види утримань із

заробітної плати, первинні документи, узагальнення і групування даних, синтетичний і аналітичний облік оплати праці; облік нарахування виплат, що проводяться на основі середнього заробітку: нарахування відпускних, лікарняних та інших виплат).

16. Облік платіжних розрахунків зі сплати податків (Облік поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом (податкова система, види податків і платежів, ставки і джерела нарахування податків, нормативно правове їх регулювання, порядок нарахування і сплати, документальне оформлення, аналітичний і синтетичний облік розрахунків по податках і платежах).

17. Облік процесу формування власного капіталу та забезпечення наступних витрат і платежів (Облік статутного, вилученого і неоплаченого капіталу. Облік пайового капіталу. Облік додаткового і резервного капіталу. Облік нерозподілених прибутків (непокритих збитків). Облік забезпечення майбутніх витрат і платежів. Облік цільового фінансування і цільових надходжень).

18. Облік процесу формування витрат діяльності, доходів та фінансових результатів (Облік доходів, витрат та фінансових результатів (загальні принципи обліку доходів, витрат і фінансових результатів. Облік доходів за видами діяльності. Облік витрат діяльності підприємства. Облік фінансових результатів діяльності).

19. Порядок складання та подання фінансової звітності (Мета та склад фінансової звітності. Користувачі фінансової звітності. Склад періодичної та річної фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності. Строки затвердження і подання річної фінансової звітності. Методика складання Балансу підприємства).

6. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

1. Економічна суть податків (Історія виникнення податків; основні положення податкової теорії; податкова політика, її зміст; суть та функції податків; податкова система та принципи її побудови; класифікація податків; загальнодержавні податки і збори, їх види та джерела сплати; місцеві податки і збори, їх види та особливості встановлення. основи організації податкової роботи, її суб'єкти та основні елементи. Структура податкової системи. Функції, права та обов'язки контролюючих органів у сфері оподаткування).

2. Акцизний податок (Сутність і призначення акцизного податку; платники, об'єкт і база оподаткування; підакцизні товари та ставки податку; операції з підакцизними товарами, які звільняються від оподаткування. особливості обчислення податку за відносними і абсолютними ставками. порядок і строки сплати податку; складання та подання декларації з акцизного податку).

3. Мито (Економічна сутність та призначення мита; види мита; платники, об'єкт і ставки податку; особливості оподаткування митом громадян; порядок обчислення податкових зобов'язань та строки сплати; контроль та відповідальність платників).

4. Податок на додану вартість (Сутність і фіскальна роль ПДВ; платники ПДВ та порядок їх реєстрації; об'єкт та база оподаткування; операції, звільнені від оподаткування; операції, що не є об'єктом оподаткування; порядок визначення суми податку, що підлягає сплаті до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України та строки проведення розрахунків; процедура бюджетного відшкодування податку; податкова накладна; порядок подання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом).

5. Податок на прибуток підприємств (Податок на прибуток як форма прибуткового оподаткування; платники податку та об'єкти оподаткування; порядок визначення доходів та їх склад; доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування; класифікація груп основних засобів та інших необоротних активів; методи нарахування амортизації; порядок визначення податкових різниць; порядок обчислення і строки сплати податку).

6. Оподаткування доходів фізичних осіб (Платники податку, об'єкт і база оподаткування; ставки податку; доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу; порядок нарахування, утримання та сплати податку до бюджету; податкова соціальна пільга та порядок її застосування; податкова знижка; порядок подання річної декларації про майновий стан і доходи).

7. Спрощена система оподаткування (Єдиний податок: нормативна база та основні характеристики; умови переходу на спрощену систему оподаткування податок для фізичних і юридичних осіб; ставки податку, для окремих платників єдиного податку; особливості визначення доходів для платників 3 групи; сільськогосподарські товаровиробники та умови перебування їх на спрощеній системі оподаткування; особливості нарахування та сплати єдиного податку фізичними та юридичними особами).

8. Рентна плата (Плата за користування надрами для видобування корисних копалин; платники, об'єкти, база і ставки оподаткування; порядок обчислення податкових зобов'язань та строки сплати; збір за спеціальне використання води: платники, об'єкти і ставки збору; особливості обчислення збору при встановленні лімітів використання води; збір за спеціальне використання лісових ресурсів: порядок обчислення податкових зобов'язань та строки сплати; збір за користування радіочастотним ресурсом України).

9. Екологічний податок (Сутність екологічного оподаткування; платники екологічного податку; об'єкт та база оподаткування екологічного податку; порядок обчислення екологічного податку; порядок подання податкової звітності та сплати податку).

10. Місцеві податки і збори (Місцеві податки і збори, порядок їх встановлення; податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір).

7. ІНВЕСТИВАННЯ

1. Методологічні основи інвестування (економічна сутність інвестицій; форми і класифікація інвестицій; інвестиційна діяльність та інвестиційна політика підприємства; інвестиційний ринок та його структура).

2. Суб'єкти і об'єкти інвестиційної діяльності (характеристика суб'єктів інвестиційної діяльності; держава як суб'єкт інвестиційної діяльності; інвестиційна діяльність банків; інвестиційна діяльність небанківських фінансово-кредитних установ; господарські товариства як суб'єкти інвестиційної діяльності; об'єкти і напрями інвестування в сучасних умовах).

3. Фінансові інвестиції (характеристика фінансових інвестицій; ринок цінних паперів та його учасники; фондова біржа та її функції; порядок формування портфеля цінних паперів; аналіз та оцінка фінансових інвестицій).

4. Інвестиції у засоби виробництва (реальні інвестиції та їх структура; кругообіг реальних інвестицій; капітальні інвестиції та джерела їх фінансування; інвестиції в основний капітал; оцінювання об'єктів нерухомості; інвестування оборотного капіталу).

5. Інноваційна форма інвестицій (сутність та форми здійснення інноваційних інвестицій; об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності; інноваційний процес та його особливості; фінансова підтримка інноваційної діяльності; державне регулювання інноваційної діяльності в Україні; інтелектуальні інвестиції та їх форми).

6. Залучення іноземного капіталу (сутність та значення іноземних інвестицій; способи та форми залучення іноземних інвестицій; співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями; інвестиції в аграрний сектор України; державна політика щодо залучення іноземних інвестицій та державні гарантії їх захисту).

7. Обґрунтування доцільності інвестицій (методи інвестиційного аналізу; суть інвестиційного ризику; концепція вимірювання ризиків; класифікація інвестиційних ризиків; заходи для запобігання ризикам або зменшення його впливу).

8. Інвестиційні проекти (інвестиційні проекти та їх класифікація; зміст та форми інвестиційного проекту; життєвий цикл інвестиційного проекту; техніко-економічне обґрунтування інвестиційних проектів; бізнес-план інвестиційного проекту; методи оцінки інвестиційного проекту).

9. Фінансове забезпечення інвестиційного проекту (фінансові ресурси інвестування; способи залучення капіталу; франчайзинг як спосіб фінансування інвестицій; фінансовий лізинг як спосіб інвестицій в майновий комплекс; шляхи збільшення інвестиційних ресурсів держави).

10. Менеджмент інвестицій (сутність і завдання інвестиційного менеджменту; вибір підприємств щодо інвестування; принципи і послідовність розроблення інвестиційної стратегії підприємства; індикативне планування інвестицій).

11. Організаційно-правове регулювання взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності (методи державного регулювання інвестиційної діяльності; способи реалізації інвестиційних проектів; договори (контракти), що регулюють інвестиційний процес; тендерна документація, принципи її опрацювання; правове та законодавче забезпечення суб'єктів інвестиційної діяльності).

12. Використання (освоєння) інвестицій (ціноутворення в інвестиційній сфері; організація управління реалізацією інвестиційного процесу; матеріально-технічне забезпечення інвестиційного процесу; моніторинг реалізації інвестиційних проектів; прийняття інвестором виконаних робіт і готових об'єктів).

8. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

1. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль в економіці (Фінансовий ринок як ключовий елемент економічної системи; його структура та основні сегменти; класифікація фінансових ринків за видами фінансових інструментів і термінами угод; функції фінансового ринку в мобілізації та розподілі капіталу, забезпеченні ліквідності та управлінні ризиками; характеристика основних суб'єктів фінансового ринку: інвесторів, емітентів, посередників, регуляторів).

2. Регулювання фінансового ринку (Необхідність та основні принципи регулювання фінансового ринку; державне регулювання фінансового ринку, антимонопольні органи; роль міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, Базельський комітет) у формуванні глобальних фінансових стандартів; вплив нормативно-правової бази на прозорість і стабільність ринку; механізми захисту інвесторів і споживачів фінансових послуг; сучасні виклики фінансового регулювання, включаючи цифровізацію та фінансові технології (FinTech)).

3. Фінансові посередники (Поняття та роль фінансових посередників у забезпеченні ефективності ринку; класифікація фінансових посередників: банки, страхові компанії, інвестиційні та пенсійні фонди, небанківські фінансові установи (лізингові, факторингові, мікрофінансові організації); сучасні тенденції розвитку фінансового посередництва: автоматизація, фінансові технології (FinTech), платформи P2P-кредитування).

4. Ринок цінних паперів (Структура ринку цінних паперів: первинний та вторинний ринок; класифікація цінних паперів: акції, облігації, векселі, депозитні сертифікати; механізм емісії та обігу цінних паперів; учасники ринку: емітенти, інвестори, брокери, дилери; вплив фондового ринку на економіку та залучення інвестицій; сучасні тенденції розвитку ринку цінних паперів: цифрові активи, токенизація, криптобіржі).

5. Грошовий ринок та ринок банківських позичок (Сутність і функції грошового ринку; структура грошового ринку: міжбанківський ринок, ринок короткострокових фінансових інструментів (депозитні сертифікати, векселі, комерційні папери); роль центрального банку у формуванні ліквідності на

грошовому ринку; механізм кредитування та визначення вартості позичкових ресурсів; сучасні тенденції на грошовому ринку: цифрові валюти, безготівкові розрахунки, open banking).

6. Ринок похідних фінансових інструментів (Функціональне значення ринку деривативів; класифікація похідних фінансових інструментів: форвардні контракти, ф'ючерси, опціони, свопи; механізм торгівлі деривативами та роль біржових і позабіржових ринків; застосування деривативів для хеджування фінансових ризиків; регулювання ринку похідних інструментів; сучасні тренди: смарт-контракти, блокчейн-технології, криптодеривативи).

7. Валютний ринок (Функціональне призначення та структура валютного ринку; види валютних операцій: спот, форварди, валютні свопи, опціони; механізм формування валютного курсу та його вплив на фінансову стабільність; особливості міжнародних валютних систем (плаваючий, фіксований та гібридний валютний курс); роль міжнародних фінансових центрів у функціонуванні валютного ринку; вплив цифрових валют центральних банків (CBDC) і криптовалют на валютний ринок).

8. Процентні ставки та вартість грошей у часі (Сутність і значення процентних ставок у фінансовій системі; основні види процентних ставок: номінальна, реальна, фіксована, плаваюча; фактори, що впливають на рівень процентних ставок (грошово-кредитна політика, інфляція, попит і пропозиція); концепція вартості грошей у часі: нарощування та дисконтування грошових потоків; використання концепції вартості грошей у фінансовому плануванні та оцінці інвестицій).

9. Ризик, методи його оцінки та управління (Класифікація фінансових ризиків: ринковий, кредитний, ліквідності, операційний; методи оцінки фінансових ризиків: VaR (Value at Risk), сценарний аналіз, стрес-тестування; інструменти управління ризиками: диверсифікація, хеджування, страхування, фінансові резерви; сучасні підходи до управління ризиками, включаючи використання Big Data, AI, машинного навчання у фінансовому аналізі).

10. Фондова біржа. Фондові індекси (Сутність та роль фондової біржі у фінансовій системі; механізм організації торгівлі на біржі; види біржових операцій: лістинг, IPO, торгівля акціями та похідними інструментами; основні фондові індекси (S&P 500, Dow Jones, FTSE, DAX, UX) та їх значення для інвесторів; сучасні тенденції: алгоритмічний трейдинг, блокчейн, цифрові біржі).

9. КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

1. Сутність і роль корпоративних фінансів у ринковій економіці (Поняття «Корпорація»; місце корпорацій в сучасній економіці; визначення терміну «корпорація»; види корпорацій; ознаки та організаційно-правові форми корпорацій; основні ознаки корпорації як юридичної особи; заснування акціонерних товариств; сутність та функції корпоративних фінансів; фінансова мета корпорацій).

2. Фундаментальні концепції корпоративних фінансів Загальні методологічні основи корпоративних фінансів; передумови виникнення і розвитку науки корпоративних фінансів; теоретичні концепції корпоративних фінансів (концепція вартості грошей у часі, концепція вартості капіталу, концепція грошових потоків, концепція доходності і ризику); наукові школи корпоративних фінансів; неокласична теорія корпоративних фінансів; концепції досконалого ринку капіталу; гіпотеза раціональної поведінки учасників ринку капіталу; теорія вартості фінансових інструментів; модель оцінки фінансових активів (CAPM); модель арбітражного ціноутворення (АРТ); гіпотеза інформаційної ефективності ринку капіталу; три рівня ефективності ринку капіталу; теорія структури капіталу; залишкова теорія дивідендів; теорія іррелевантності дивідендів; модель Блека-Шолеса; модель оцінки вартості опціонів; механізм відбору ефективних норм; теорія трансакційних витрат; теорії агентських відносин та асиметричної інформації).

3. Корпорація і фінансовий ринок (Сутність фінансового ринку і його функції; фінансові фонди та їх розподіл на фінансовому ринку; сфери фінансового ринку; фінансові деривативи (форварди, фьючерси, опціони й інші подібного роду цінні папери); хеджування; емісії акцій і облігацій; сутність цінних паперів та їхні функції; кругообіг заощадження – інвестиції – заощадження; стандарти регулювання фінансових міжнародних організацій; сім основних принципів ведення бізнесу; біржові правила; регулювання ринку капіталів у країнах – учасницях Європейської Союзу; вимоги до акцій, яких мають дотримуватися на фондових біржах у країнах ЄС; біржовий ринок акцій; капіталізація акцій).

4. Власний капітал (Економічна сутність та класифікація капіталу акціонерного товариства; статутний капітал акціонерного товариства; консолідація та подрібнення акцій; порядок збільшення та зменшення статутного капіталу; додатковий, резервний та викуплений капітал; внутрішні джерела власного капіталу; нерозподілений (реінвестований) та розподілений прибуток (дивіденди); звіт по власний капітал; балансова вартість власного капіталу та ринкова капіталізація (ринкова вартість власного капіталу); показники ефективності використання власного капіталу).

5. Борговий капітал (Борговий капітал: сутність, функції та класифікація. Основні форми залучення короткострокового боргового капіталу: овердрафт, кредитна лінія, факторинг, товарний кредит, вексельний кредит. Форми залучення довгострокового боргового капіталу: строковий банківський кредит, лізинг, оренда, облігації. Конвертовані і неконвертовані облігації. Основні характеристики облігацій. Кредитний рейтинг).

6. Емісія корпоративних цінних паперів (Цінні папери, що емітуються публічними компаніями: поняття, види та форми. Дольові, боргові та похідні цінні папери. Форми випуску цінних паперів: документарна та бездокументарна. Порядок випуску і розповсюдження корпоративних цінних

паперів. Порядок випуску та обігу корпоративних цінних паперів в Україні та інших країнах. Порядок публічного та приватного розміщення. Функції фінансових посередників у проведенні емісійного розміщення цінних паперів. Методи випуску. Випуск прав. Варанти. Кредитний рейтинг. Особливості розміщення корпоративних цінних паперів на провідних фондових біржах. Державне регулювання емісії корпоративних цінних паперів в Україні).

7. Управління прибутком корпорації (Прибуток як об'єкт фінансового менеджменту. Об'єкт управління прибутком підприємства. Основні завдання управління прибутком. Стратегія управління прибутком. Модель управління прибутком суб'єкта господарювання. Організація та інструментарій управління прибутком. Критерії організації управління прибутком підприємства. Управління формуванням доходів. Управління витратами підприємства (традиційне (пряме) калькулювання; цільове калькулювання; калькулювання відповідно до життєвого циклу товару (продукту); калькулювання за етапами просування товару на ринок; поопераційне (функціональне) калькулювання). Управління використанням прибутку. Роль податкового планування в управлінні прибутком. Розподіл прибутку серед власників підприємства та дивідендна політика. Капіталізація прибутку як форма його використання).

8. Управління активами корпорації (Економічна сутність і структура активів підприємства. Оборотні і необоротні активи. Аналіз динаміки складу і структури активів підприємства. Аналіз складу і структури необоротних активів підприємства (коефіцієнт фондоддачі; коефіцієнт фондомісткості; період оновлення; коефіцієнт рентабельності основних засобів; основні засоби, незавершені капітальні інвестиції, інвестиційна нерухомість, виробничі запаси, довгострокові та поточні біологічні активи, незавершене виробництво). Аналіз складу і структури оборотних активів. Аналіз запасів підприємства. Аналіз дебіторської заборгованості).

9. Фінансова звітність корпорацій та її аналіз (Значення фінансової звітності. Окрема і консолідована фінансова звітність (материнське підприємство, дочірнє підприємство). Форми консолідованої фінансової звітності (консолідований Звіт про фінансовий стан (Баланс) за МСБО 1; консолідований Звіт про сукупні доходи (звіт про фінансові результати) за МСБО1; консолідований звіт про зміну у власному капіталі; консолідований Звіт про рух грошових коштів). Взаємозв'язок між фінансовими звітами. Методи аналізу фінансової звітності).

10. Ризик і оцінка вартості капіталу (Сутність та класифікація фінансових ризиків. Основні види (групи) ризиків. Критерії прояву ризиків. Три основні концепції управління ризиками. Модель управління фінансовими ризиками. Фактори формування моделі управління фінансовими ризиками. Кількісна оцінка ризику. Нейтралізація фінансових ризиків. Стратегія уникнення ризику. Стратегія утримання ризику. Фінансові

інструменти: форвардні контракти; ф'ючерсні контракти; опціони; своп-контракти; варанти).

11. Структура капіталу і вибір джерел залучення капіталу (Структура капіталу. Види лівериджу. Ефект операційного лівериджу. Ефект фінансового важеля (лівериджу). Комбінований ліверидж (ефект комбінованого важеля). Оптимізація структури капіталу за критерієм дохідності власного капіталу. Вартість та вибір джерел залучення. Середньозважена і гранична вартість капіталу. Фінансові чинники, що впливають на вибір джерел фінансування. Джерела формування фінансового капіталу підприємства).

12. Доходний підхід в оцінці вартості компанії: моделі дисконтованих грошових потоків (DCF) (Методи визначення вартості (ціни) компанії. Доходний підхід. Витратний підхід. Ринковий (порівняльний підхід). Методи розрахунку оптимальної вартості капіталу. Процес оптимізації структури капіталу. Підходи до фінансування різних груп активів за рахунок пасивів балансу корпорації: консервативний, помірний і агресивний. Моделі дисконтованих грошових потоків).

10. КОРПОРАТИВНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ

1. Бюджетування в системі фінансового планування (Фінансовий план як програма управління фінансами корпорації; бізнес-планування; сутність і значення бюджетування; основні принципи корпоративного бюджетування).

2. Бюджетування як технологія управління (Фінансове прогнозування та планування на підприємстві в системі контролінгу; контролінг та процес постановки бюджетування на підприємстві; види і структура зведеного (консолідованого) бюджету ; характеристика операційного бюджету).

3. Методичні основи бюджетування на підприємстві сільського господарства (Роль бюджетування у прийнятті управлінських рішень; інфраструктура бюджетного процесу; роль бюджетів у прийнятті фінансових рішень; складові бюджетування; алгоритм розробки методичних основ бюджетування).

4. Розробка організаційної та фінансової структури підприємства (Організаційні структури підприємств; основи управління за центрами відповідальності; типи центрів відповідальності та їх характеристика; формування центрів фінансової відповідальності корпорацій; фінансова структура корпорації та її формування).

5. Розробка облікової політики підприємства (Основні принципи бюджетної політики; розробка принципів обліку та бюджетування за напрямками; бюджетна структура; формування бюджетної системи корпорації; фінансовий і інвестиційний цикли у виробництві та галузеві особливості бюджетного процесу; структура зведеного бюджету аграрного підприємства).

6. Бюджетування інвестиційного процесу (Бюджетування інвестованого капіталу; особливості бюджетування інвестиційних проектів; бюджетування як складова методології інвестиційного аналізу; стратегічний аналіз інвестиційного портфеля).

7. Розробка операційних бюджетів підприємства (Види операційних бюджетів та їх особливості; бюджет продажів; послідовність розроблення операційних бюджетів; етапи розрахунку бюджетів витрат, які формують собівартість продукції.; механізм консолідації операційних бюджетів при формуванні бюджету доходів і витрат підприємства; формування зведеного бюджету доходів і витрат).

8. Зміст і технологія складання фінансових бюджетів (Види фінансових бюджетів та принципи їхньої побудови; бюджет руху грошових коштів; бюджет активів і пасивів; капітальний бюджет у плановій фінансовій звітності; організація фінансової роботи з виконання бюджетів).

9. Формування системи бюджетування (Сутнісно-змістовне наповнення поняття системи бюджетування на підприємстві; складові елементи системи бюджетування; методи бюджетування; система бюджетування з виділенням центрів відповідальності; система бюджетування підприємства у процесному, функціональному та структурно-ієрархічному аспектах; цілісність системи бюджетування).

10. Особливості організації бюджетного процесу (Учасники процесу бюджетування на підприємстві та їх функції; системи бюджетування на підприємстві за структурою об'єктів бюджетування. характеристика базових документів, які регламентують функціонування системи бюджетування; регламентація процесу бюджетування у часі; бюджетний цикл і бюджетний процес).

11. Автоматизація процесу корпоративного бюджетування (Суть процесу автоматизації корпоративного бюджетування; обґрунтування програми засобів автоматизації системи бюджетування; основні види програмного забезпечення бюджетування).

12. Бюджетування в різних сферах діяльності (Особливості бюджетування у фінансових установах; особливості бюджетування за структурними підрозділами; особливості бюджетування на сільськогосподарських підприємствах.; особливості бюджетування у сфері торгівлі).

13. Моніторинг бюджетування (Суть і цілі процесу моніторингу бюджетування; характеристика основних видів моніторингу бюджетування; інструменти моніторингу бюджетування; вплив моніторингу на прийняття управлінських рішень).

14. Відповідальність та мотивація в бюджетуванні (Взаємозв'язок основної мети підприємства за мотивації персоналу; система матеріального стимулювання як інтегральна частина бюджетування; показники преміювання працівників окремих підрозділів та підприємства).

15. Аналіз і оцінка виконання бюджетів (Бюджетний контроль та аналіз відхилень; основні елементи системи контролю; організація контролю за виконанням бюджету; контроль на основі гнучких бюджетів; підходи до проведення аналізу відхилень в системі контролінгу).

16. Оцінка ризиків при складанні бюджетів (Характеристика та класифікація ризиків; сутність ризиків які впливають на виконання бюджетів; сутність та класифікація основних методів оцінки ризиків; методи та заходи мінімізації ризиків при бюджетуванні).

17. Альтернативні концепції бюджетування (Основні цілі використання інформаційних технологій у бюджетуванні; критерії вибору політики підприємства у сфері бюджетування; інтегрована система управління; процедура партисипативного бюджету).

Список рекомендованих джерел

1. Аврамчук Л.А., Жарікова О.Б. *Гроші і кредит*: навч. посіб. Київ: ЦП «Компринт». 2020. 441 с.
2. Аврамчук Л.А., Костюк В.А. *Управління депозитним портфелем банківських установ: монографія*. Київ: ЦП «Компринт». 2022. 165 с.
3. Аврамчук Л.А., Мельник С.С. *Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Гроші і кредит» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (ОП «Корпоративні фінанси»)*. Київ: ЦП «Компринт». 2024. 80с.
4. Біляк Ю.В. *Корпоративні фінанси*. Навч. посібник. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України 2022. 478 с.
5. Біляк Ю.В., Тітенко З.М. *Державні фінанси і контроль*. Навч. посібник К.: Вид. центр НУБіП України. 2022. 516 с.
6. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
7. Венгер В.В. *Фінанси: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 432 с.
8. Волохова І.С., Хомутенко А.В. та ін. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України : монографія / за ред. д. е. н. І.С. Волохової*. Харків: Іванченка І. С., 2021. 395 с.
9. Гербич Л. А. *Фінансові та кредитні системи зарубіжних країн: навч. посіб.* Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.
10. Горьовий В.П., Біляк Ю.В. *Основи корпоративного управління*. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2020. 372 с.
11. *Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях : навч. посібник/ за ред. Б. П. Луціва*. Тернопіль : Карт-бланш, 2020. 225 с.
12. Давиденко Н.М., Скрипник Г.О. *Інвестування. Підручник*. К.: ФОП «Ямчинський В.О.». 2021. 460 с.
13. Долгошея Н.О. *Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник*. Київ: ЦУЛ, 2019. 320 с.
14. Журавка О.С. *Страхування: навч. посібник*. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
15. Каламбет С.В., Півняк Ю.В. *Фінанси підприємств. Практикум: навч. посіб.* Дніпропетровськ: ДНІПРО. 2020. 240 с.
16. Ковленко Д.І., Венгер В.В. *Фінанси, гроші та кредит: навч. посіб.* К.: ЦНЛ, 2019. 578 с.
17. Колеснікова О.М. *Бухгалтерський облік. Методичні рекомендації та завдання щодо виконання практичних занять та самостійної роботи для студентів освітньої програми «Корпоративні фінанси»* К.: ВЦ «Компринт». 2024. 110 с.
18. Костюк В.А., Бобирець Я.В., Файчук О.В. *Тенденції розвитку банківського кредитування економіки в Україні. Електронне наукове фахове видання "Соціально-економічні проблеми і держава"*. 2021. <https://sepd.tntu.edu.ua/index.php/en/archive/-125-2021>

19. Костюк В.А., Костик К.Ю., Файчук О.В., Розвиток фондового ринку в Україні в умовах війни. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2513/2549>
20. Костюк В.А., Степаненко Я.О., Файчук О.В. Розвиток діджитал-банкінгу в структурі механізму дистанційного обслуговування банку в умовах військового стану. *Економіка і управління бізнесом*. Випуск 14, №4. 2023. С. 54-68. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/bioeconomy/article/view/48648>
21. Кремень О. І. Фінанси : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.
22. Криленко В.І., Рудь І.Ю. Страхування: навч. посібник. Миколаїв: 2019. 260 с.
23. Мамчур Р.М. Страховий ринок України в умовах воєнного стану. *Економіка і управління бізнесом*. 2022. Том 13, № 4. С. 62-70. URL: [https://doi.org/10.31548/economics13\(4\).2022.62-70](https://doi.org/10.31548/economics13(4).2022.62-70)
24. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Фінансовий ринок» для студентів ОС «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (ОП Корпоративні фінанси). НУБіП України, 2024. 64 с.
25. Муравський О.А., Файчук О.В. Методичні рекомендації для самостійного вивчення дисципліни «Банківська система» для студентів заочної форми навчання ОС «Бакалавр» галузь знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». К: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2020. 48 с.
26. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (зі зм. і доп.) URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення: 15.05.2024).
27. Облік і оподаткування у питаннях та відповідях : навчально-методичний посібник / Є. В. Калюга [та ін.] Київ : ЦП «Компринт», 2019. 375 с. URL: <https://dglb.nubip.edu.ua/handle/123456789/5361>
28. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>
29. Податковий кодекс України. Офіційний вісник України від 02.12.2010., № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
30. Про страхування: Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>
31. Процик Я.І., Дуброва Н.П. Управління прибутком комерційного банку в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2023. №21. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/2023/21/>
32. Скоробогатова, Н. Є. Інвестування: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. ім. Ігоря Сікорського. 2022. 147 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47347>.
33. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf

Приклад білету атестаційного екзамену

Теоретичне запитання <i>(максимальна оцінка 10 балів за відповідь на кожне запитання)</i>
1. Охарактеризуйте зміст капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки України.
2. Розкрийте особливості страхування життя та його класифікацію.
Практичні завдання (задачі) <i>(максимальна оцінка 15 балів за відповідь на кожне завдання)</i>
Задача 1. Плановий бюджет доходів і витрат підприємства затверджено з такими базовими показниками: витрати на виробництво 20 тис. од продукції заплановані в сумі 100 тис. грн, зокрема, постійні витрати 40 тис. грн. За результатами звітного періоду витрати підприємства фактично становили 92 тис. грн, а обсяг виробництва – 18 тис. од продукції. Фактичні змінні витрати на одиницю продукції здійснені без перевищення планових нормативів. <i>Визначте, які відхилення планових витрат від фактичних мають місце в цьому випадку. Розрахуйте величину цих відхилень, використовуючи методику гнучкого бюджетування.</i>
Задача 2. Компанія «SafeLife» пропонує клієнтам програму довгострокового страхування життя з інвестиційною складовою. Страхувальник уклав договір на 20 років із щорічно страховою премією 15 000 грн. За умовами договору 40% кожного внеску направляється страховий резерв для виплати в разі настання страхового випадку, а решта 60% інвестується з річною дохідністю 12%, яка щороку капіталізується. Через 10 років страхувальник вирішив достроково розірвати договір страхування життя. За умовами договору за таких обставин він отримає лише інвестовану частину накопичених коштів б нарахованого доходу за останній рік. <i>Яку суму виплатить страхова компанія при достроковому розірванні договору страхувальником?</i>
Тестові завдання <i>(кожен тест оцінюється в 1 бал, максимальна оцінка 50 балів за відповідь на тестові завдання)</i>
Питання 1. Паспорт бюджетної програми – основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень? а) так б) ні
Питання 2. Верховна Рада України розглядає Бюджетну декларацію за спеціальною процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України? а) так б) ні
Питання 3. Як встановлюються бюджетні призначення ? а) наказом Міністерства фінансів України б) законом про Державний бюджет України в) рішенням про місцевий бюджет г) Бюджетним кодексом України
Питання 4. Яким актом затверджується Державний бюджет України та визначено положення щодо забезпечення його виконання протягом бюджетного періоду? а) Законом про Державний бюджет України б) Кодексом України про адміністративні правопорушення в) Бюджетним кодексом України

г) Бюджетним кодексом України та підзаконними актами
Питання 5. Термін “фінанси” (financia) виник і спочатку означав: а) у 1 ст. до н.е. у Греції – грошові відносини між суб’єктами господарювання б) у 9-11 ст. у Франції – фонд коштів в) у 13-15 ст. в Італії – грошовий платіж г) у 5-4 ст. у Китаї – податкові надходження до бюджету
Питання 6. Вставте правильне визначення..... – це предмет або дія (подія, стан) суб'єкта оподаткування, що оподатковується певним податком. Він має відповідати таким вимогам бути стабільним, піддаватись чіткому обліку, мати безпосереднє відношення до платника.
(У бланку відповідей зазначити вірну відповідь)
Питання 7. У складі фінансової системи виділяють такі підсистеми: а) централізовані фінанси б) фінансові важелі в) правове забезпечення г) нормативне та інформаційне забезпечення д) фінансові ресурси
Питання 8. Бюджетний цикл це? а) період, після якого складаються звіти про виконання раніше розроблених та затверджених бюджетів б) процес аналізу та оцінки ефективності виконання бюджету в) тривалість та процедури розробки, координації, розгортання, обробки та затвердження бюджетів г) термін, на який створюється бюджет
Питання 9. Класифікація центрів фінансової відповідальності згідно обсягу повноважень: а) основні та допоміжні б) центри доходів та витрат в) відділи, служби управління г) лабораторії, склади
Питання 10. До внутрішніх чинників, що впливають на систему бюджетування належать: а) законодавство б) конкуренти в) ресурси г) клієнти
Питання 11. До фінансових бюджетів належить: а) бюджет руху грошових коштів б) бюджет виробництва в) бюджет комерційних витрат г) бюджет витрат на оплату праці
Питання 12. В процесі бюджетування капіталу аналіз ризиків проекту виконують в рамках етапу а) генерація проекту б) оцінка проекту в) затвердження проекту г) реалізація проекту
Питання 13. Грошова система, в якій роль загального еквівалента виконують два метали, це: а) монометалізм

б) біметалізм в) система обігу кредитних коштів
Питання 14. Грошові агрегати це – а) установи, що здійснюють випуск грошей і цінних паперів та визначають порядок емісії б) величина коефіцієнта, на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку в) специфічні показники грошової маси, що характеризують набір її елементів відповідно до їх ліквідності
Питання 15. Міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші - це- 1) форми грошей 2) функції грошей 3) грошові обороти 4) вірної відповіді не запропоновано
Питання 16. Що таке банківська система? а) сукупність фінансових установ, що здійснюють страхові та інвестиційні операції б) сукупність банківських установ, які створені та діють на території відповідної держави згідно з її законодавством у сфері залучення грошових коштів населення та юридичних осіб, надання кредитів та ведення рахунків клієнтів в) система, що включає лише комерційні банки, які надають кредити та приймають депозит г) центральний банк країни та його філії
Питання 17. Відстежування зміни кредитоспроможності позичальника має назву: а) структурування позики б) реструктуризація позики в) кредитний моніторинг г) бесіда з позичальником
Питання 18. Демонетизація золота, це – а) проголошення знецінених паперових грошей недійсними б) здатність активу обмінюватися на будь-які блага в) втрата золотом грошових функцій г) здатність до вільного використання валюти для будь-яких операцій та обміну на інші валюти
Питання 19. Який основний інструмент використовує центральний банк для регулювання грошово-кредитної політики? а) державний бюджет б) облікова ставка в) державні субсидії г) валютні інтервенції
Питання 20. Яка банківська операція належить до активних? а) залучення депозитів б) видача кредитів в) відкриття поточних рахунків г) проведення безготівкових розрахунків
Питання 21. Якщо центральний банк хоче ревальвувати гривню методом валютної інтервенції, то які операції він повинен здійснити на валютному ринку? а) купляти іноземну валюту б) продавати іноземну валюту
Питання 22. Експортер продає 2 млн євро для того, щоб виконати платіж за товар в гривні. Скільки він отримає гривні, якщо банк котирує $USD/UAH = 41,70/41,10$ і

EUR/USD = 1,0695/1,0985? а) 87 798 000 грн б) 88 374 000 грн в) 86 900 000 грн г) 89 120 000 грн
Питання 23. Страховий агент є уповноваженою особою: а) страховика б) страхувальника в) брокера г) перестраховальника
Питання 24. Страхова премія - це: а) витрати на ведення страхової справи б) грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку в) плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування г) грошова сума, яку виплачує перестраховик за договором перестраховування
Питання 25. Які з видів страхування не належать до майнового: а) страхування наземного транспорту; б) страхування інвестицій; в) страхування кредитів; г) страхування відповідальності власників авто
Питання 26. Виберіть обов'язковий вид страхування: а) страхування від нещасного випадку б) страхування кредитів в) страхування заставного майна г) страхування особистого майна
Питання 27. Особове страхування охоплює види страхування, які забезпечують страховий захист: а) особистих речей громадян б) домашнього майна громадян в) відповідальності роботодавця перед персоналом г) життя громадян
Питання 28. Грошова система, в якій роль загального еквівалента виконують два метали, це: а) монометалізм б) біметалізм в) система обігу кредитних коштів
Питання 29. Грошові агрегати це- а) установи, що здійснюють випуск грошей і цінних паперів та визначають порядок емісії б) величина коефіцієнта, на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку в) специфічні показники грошової маси, що характеризують набір її елементів відповідно до їх ліквідності
Питання 30. Міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші - це- а) форми грошей б) функції грошей в) грошові обороти г) вірної відповіді не запропоновано

Питання 31. Відстежування зміни кредитоспроможності позичальника має назву: а) структурування позики б) беструктуризація позики в) кредитний моніторинг г) бесіда з позичальником
Питання 32. Демонетизація золота, це – а) проголошення знецінених паперових грошей недійсними б) здатність активу обмінюватися на будь-які блага в) втрата золотом грошових функцій г) здатність до вільного використання валюти для будь-яких операцій та обміну на інші валюти
Питання 33. Що є головною фінансовою метою корпорації у ринковій економіці? а) збільшення виробничих потужностей б) забезпечення зайнятості в) максимізація вартості компанії для акціонерів г) підвищення заробітної плати працівникам
Питання 34. До складу власного капіталу корпорації НЕ входить: а) статутний капітал б) резервний капітал в) кредит банку г) нерозподілений прибуток
Питання 35. Яка з наведених форм фінансування належить до довгострокового боргового капіталу? а) овердрафт б) Факторинг в) лізинг г) товарний кредит
Питання 36. Який параметр у моделі CAPM відображає рівень ризику компанії порівняно з ринком? а) альфа б) дивідендна дохідність в) бета г) WACC
Питання 37. Який з методів ґрунтується на прогнозуванні майбутніх грошових потоків і дисконтуванні їх до теперішньої вартості? а) витратний підхід б) порівняльний підхід в) похідний підхід (DCF) г) метод капіталізації прибутку
Питання 38.- цей документ підтверджує право власності на частку в капіталі компанії. а) облігація б) акція в) вексель г) кредитна угода
Питання 39. Яку основну функцію виконує фінансовий ринок? а) контроль над державними витратами б) перерозподіл фінансових ресурсів між економічними суб'єктами в) визначення рівня оподаткування підприємств г) формування державного бюджету
Питання 40. Який державний орган в Україні здійснює регулювання ринку цінних

паперів? а) Міністерство фінансів України б) Національний банк України в) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) г) Фонд гарантування вкладів фізичних осіб
Питання 41. Який із наведених інструментів НЕ належить до похідних фінансових інструментів? а) Ф'ючерс б) Акція в) Опціон г) Своп
Питання 42. Угоди today — це: а) конверсійна операція з датою валютування в день укладання угоди б) конверсійна операція з датою валютування на наступний робочий банківський день за днем укладання угоди в) конверсійна операція з датою валютування на другий робочий банківський день з дня укладання угоди
Питання 43. Який буде 180-денний форвардний курс долара США до гривні, якщо спотовий курс становить 26,10 грн/USD, відсоткові ставки на грошовому ринку дорівнюють 14% для гривні та 3% для долара США, а кількість днів у році для гривні — 365, для долара — 360? а) 26,35 грн/USD б) 26,95 грн/USD в) 27,49 грн/USD г) 28,10 грн/USD
Питання 44. Вставте правильне визначення. Методи впливу на фінансових відносин на господарський процес, формування і використання грошових фондів — (У бланку відповідей зазначити вірну відповідь)
Питання 45. Обслуговування державного боргу в Україні покладено на? а) Президента України та його апарат б) Верховну Раду України в) Міністерство фінансів України г) Національний банк України
Питання 46. Фінансова незалежність підприємства від інших джерел фінансування досягається за умови дотримання: а) принципу плановості б) принципу гнучкості в) принципу фінансової стійкості г) принципу раціональності
Питання 47. Виділіть ознаки фінансів: а) грошові кошти між суб'єктами б) рівноправність держави та інших суб'єктів фінансових відносин в) фінансові відносини мають фондовий характер г) необхідність створення фіскального апарату д) матеріальною основою існування та функціонування фінансів є не тільки гроші
Питання 48. Вставте пропущене визначення:..... – це предмет або дія (подія, стан) суб'єкта оподаткування, що оподатковується певним податком. Він має відповідати таким вимогам бути стабільним, піддаватись чіткому обліку, мати безпосереднє відношення до платника. (У бланку відповідей зазначити вірну відповідь)

Питання 49. Авансові платежі постачальникам та іншим підприємствам оформляють:

- а) наказами
- б) виписками з банку
- в) накладними
- г) платіжними дорученнями

Питання 50. Для чого призначені пасивні рахунки?

- а) для обліку наявності і руху джерел господарських засобів
- б) для обліку наявності і руху майна підприємства
- в) для обліку розрахункових операцій
- г) для ведення оперативного обліку